

Stockholm. Iduns Tryckeri Aktiebolag.

N:r 50 (365)

Fredagen den 14 december 1894.

7:de årg.

<p>Prenumerationspris pr kvartal: Idun ensam ..... kr. 1: 50 Iduns Modetidning jämte kolporterade planscher..... : 1: 50 Iduns Modet. utan kol. pl. .... : 1: —</p>	<p>Byrå: Klara Södra Kyrkog. 16. 1 tr. Allm. telef. 61 47. Prenumeration sker å alla postanstalter i riket.</p>	<p>Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas säkrast kl. 2—3. Redaktionssekr.: J. Nordling.</p>	<p>Utgifningstid: hvarje helgfri fredag. Lösnummerpris 15 öre (lösnr endast för kompletteringar.)</p>	<p>Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.</p>
---	---	--	---	--

Fru Kristina Larsson.

För en tid tillbaka erhöLL redaktionen af Idun från vår sydsvenska universitetsstad bilden af den kvinna, som i dag synes här invid, jämte nedan följande uppsats. Vi äro alltid tacksamma för dylikt medarbetarskap från vår ärade läsekrets' sida, så mycket mer som vi icke *personligen* kunna känna förhållandena i alla de vidt skilda delar af vårt land, dit Idun spredes, men naturligtvis gärna ägna det kvinnliga arbetet och förtjänsten vår uppmärksamhet och hyllning, äfven där de ligga utom vår hufvudstadssynkrets. Emellertid voro vi, sanningen att erkänna, i detta fall ganska tveksamma. En verksamhet sådan som den, hvilken frågan här gäller, kan bedömas från många synpunkter och bedömes också mycket olika. Då vi uttalade denna tvekan till insändarne, höllo dock dessa med synnerlig värme fast därvid, att en allmän och enig opinion bland dem, som närmare kände förhållandena, vittnade det bästa om fru Larssons verksamhet och synnerliga förtjänst. För att ytterligare styrka detta ha flere kända och

namngifna personer — af hvilka en teologie professor, en medicine studerande, en juris kandidat, en filosofie kandidat och en professorska, således alla de fyra fakulteterna representerade — hos oss intygat de i uppsatsen lämnade uppgifternas korrekthet, samt att fru Larsson är *legaliserad* såsom barnmorska. Inför dessa skäl och bevis, ha vi icke längre anledning att tveka, utan tillmötesgå med nöje de många, som i Iduns porträttgalleri utbedt sig fru Larssons bild, och lämna härmed ordet åt biografen.

* * *

Fru Kristina Larsson bor i Lund i sitt eget hus på Stora Nygatan n:r 16. Hennes mottagningstid är från 9 till 12, men hon nödgas vanligen på grund af den stora mängden af patienter stå i arbete från klockan 7 på morgonen till långt ut på eftermiddagen. SjälF har jag tillbragt mången god stund i hennes väntrum, sittande på golvet i brist på andra sittplatser och trött på att stå. Trängseln därinne är nämligen ofta högst betydlig.

Om än en patient är aldrig så uppretad af en

Hur lätta tidens vågor flöda,
När under ärlig arbetsmöda

Din dag går ut, och ny går in
Med verksam id i hurtigt sinn.

Eckstein.

lång och orolig väntan, så blifver han dock genast åter lugn, så snart han träder innanför fru Larssons tröskel; så välgörande verkar blotta närheten af hennes lugna personlighet.

Och hvilken är nu den publik, som söker henne? — Det är folk af alla samhällsklasser, från universitetsprofessorn och hans professorska ned till bondgubben och hans gumma, jämte alla klassers barn och ungdom.

Och hvilka äro de sjukdomar, som hon behandlar? Man träffar i hennes väntrum blinda, halta, döfva, sinnesrubbade, folk med dåligt hjärta, dåliga lungor, dålig mage, folk med akuta eller kroniska sjukdomar. För alla vet hon råd och bot. Är sjukdomen för långt gånngen, så att den ej kan botas, så är hon nog ärlig att genast klargöra situationen. Dock vet hon alltid att hjälpa och lindra.

Och behandlingssättet? — Låtom oss först blott dröja ett ögonblick vid hennes diagnos. Hon är en mycket skarpsynt kvinna. Få ögonblick efter sedan patienten inträdt i hennes rum, har hon genomskådadt honom och insett hans sjukdoms natur, dess uppkomst och dess utveckling, hvilken hon punktligt och träffande kan beskrifva för honom. Hon äger den oskattbara förmågan att se allt i sitt rätta sammanhang.

Men icke nog med det, att hon inser hvori en sjukdom består; utan i och med detsamma som sjukdomens inre natur står klar för henne, ser hon äfven tillika det genaste botemedlet.

Hennes behandlingssätt är dels ett inre, dels och hufvudsakligen ett yttre. Medicin använder hon föga, men däremot ofta brunnsdrickning; hufvudvikten ligger dock, såsom nämndes, på den yttre behandlingen.

Fru Larsson är synnerligen väl hemmastadd i kroppens anatomi. Som bekant skiljer man mellan musklernas, nervernas och kärlets anatomi. Det är särskildt kärlets anatomi som är fru Larssons starka sida. Att kunna reglera blodomloppet, se där läkekonstens hemlighet, menar hon. De flesta sjukdomar, däribland öfveranstängning vid tankearbete samt den omtvistade reumatismen, uppkomma genom oregelmsässigheter i blodomloppet och försvinna åter, så snart detta återställes i sitt normala skick. Fru Larssons metod består däruti, att hon medels en sakta yttre behandling tilltrycker vissa blodkärl och därigenom tvingar blodet att taga sig fram på andra vägar. Med användandet af sin skarpsinniga kombinationsförmåga kan hon, genom att placera sina fingrar samtidigt på två eller tre ställen af patientens kropp, reglera blodcirkulationen på stora delar af densamma, sålunda bortarbetande blodöfverfyllnaden på somliga ställen och tillförande blod på behöfvande ställen.

Särskildt skicklig är hon i behandlandet af kvinnliga sjukdomar, hvarjämte hon visat sig såsom en ovanlig kännare och botare af mjälten och blindtarmens sjukdomar, dessa bågge kinkiga organ, som utgjort läkekonstens svåraste stöttestenar. Och vid kroniska sjukdomar har hon genom sin yttre behandling vunnit särdeles lyckade resultat.

Fru Larsson har nu i mera än tio år stått lutad öfver sina patienter från morgon till afton, utträttande ett herkulesarbete, som endast en kvinna kan hafva mod och tålmod att utföra. Hon har ej ens fått tid att instruera elever till fullföljande af arbetet. Därför dig-

nar hon också snart under ansträngningarna. Man borde upprätta åt henne en klinik, där hon finge vara den ledande anden och andra få utträtta det gröfre arbetet, ungefär såsom på Kellgrens institut Sanna vid Jönköping. Det vore det rätta sättet att fortplanta hennes konst.

I hvarje fall förtjänar hon ett varmt tack af alla dem, för hvilka hon varit till hjälp, och de äro många. Ingen, som ej personligen sökt henne, anar, hvilka hälsobringande makt hon äger.

P. N.

Idyll.

Är stormen sliter bladen
från avenyens träd
och tungt den stora staden
hörs hamra på sitt städ —
hur lyckligt, min väninna,
att se, stödd vid din arm,
din blick ur dunklet brinna
som fordom djup och varm.

Så låt mig lönligt trycka,
min älskade, din hand.
Ur deras krets, hvars lyckla
ren oron satt i brand,
som lida och som hata,
vi skynda gladt att nå
den undangömda gata,
som fristad skänkt oss två.

Men nu, då sorlet tiger
och högre stund för stund
den gula månen stiger
på mattblå himmelsgrund,
vill tätt och lyckligt slutet
intill din barm jag tro
mig sänkt i en förfluten
och halfglömd sommarro.

Se mellan bergen leder
vår väg bland björk och al,
tills leende sig breder
den sommargröna dal,
där dagen om och natten
i almars djupa fred
ett blått och stilla vatten
i tystnad gled och gled.

Där flodens bölja ilar
i sälgens guldstoffregn,
två silfvergröna pilar
vår längtan gåfvo hägn.
Till undrens land den reste
långt från den gröna vrå,
där drömmande vi läste
en kväll Manon Lescaut.

Vi läste och vi logo
i sommarkvällens ro,
tills alla tvifvel drogo
ur våra drömmars bo.
Och när af slån och kummer
strök mättad kvällens vind,
du lutade i slummer
emot min arm din kind.

*

Hur lyckligt, min väninna,
när himlen hänger grå
och höstens dagar rinna,
den trygga hamn att nå,
där jag i drömmar slutet
intill din barm kan tro
mig sänkt i en förfluten
och halfglömd sommarro.

Hjalmar Söderberg.

Kvinnliga apotekare.

Några personliga erfarenheter, upptecknade för
Idun af Kvinnlig elev.

Bland de många lefnadsbanor, som förr varit stängda för kvinnan, men i våra dagar blifvit öppnade för henne, är den farmaceutiska en af de sista. Detta arbetsområde har, som bekant, helt nyligen af henne tagits i besittning, och antalet af unga kvinnor, anställda som apotekselever, är ännu mycket obetydligt. Då emellertid helt säkert mer än en ung flicka, som håller på att välja sitt yrke, står i valet äfven framför detta, torde det ej vara olämpligt att i de svenska kvinnornas organ meddela några anspråkslösa upplysningar härom.

Hvad först angår förkunskaperna för att antagas till apotekselev, så äro dessa ganska måttliga, ännu åtminstone. Förslag har väckts hos medicinalstyrelsen om att fordra studentexamens afläggande af dem, som söka anställning vid apotek, och detta förslag torde nog inom en icke långt aflägsen framtid fastställas, men enligt nu gällande förordning fordras här till endast betyg till 6:te klassens öfre afdelning vid allmänt läroverk. För att erhålla detta betyg måste den unga flicka, som vill gå in vid apotek, aflägga examensprof vid offentlig examen å allmänt läroverk. För detta ändamål måste hon, förutom de vid elementarläroverk för flickor förekommande läroämnena, hafva läst latin, algebra och dogmatik. Från hvilken klass i flickskolan hon måste hafva utgått för att äga motsvarande kunskaper i vanliga skolämnen, är svårt att säga, beroende dels på de olika lärokurserna i olika skolor, dels på hvars och ens individuella begåfning. Men har hon fullständigt genomgått flickskolan, eller åtminstone dess näst sista klass, torde examen ställa sig mycket lätt för henne. De erforderliga kunskaperna i latin, algebra och dogmatik kunna godt inhämtas genom privatundervisning under det sista skolåret, särskildt under ferierna, förutsatt nämligen, att någorlunda god begåfning icke saknas. Lämpligast är att skaffa sig en årsredogörelse från det läroverk, där man ämnar aflägga examensprof, för att kunna se, hvad som fordras i hvarje ämne och före examen repetera möjligen förekommande luckor i sina kunskaper. Pröfningen ställer sig då helt visst icke särdeles svår, men säkrast är nog ändå att före examen låta sig enskildt förhöras i alla läroämnena af de respektive lärarne i klassen, då det naturligtvis är nästan omöjligt för dessa att anställa ett ens någor-

lunda grundligt förhör med examinandan vid en offentlig examen. Omkostnaderna för dessa förberedande studier behöfva icke blifva så stora, ty privatundervisningen kan nog erhållas för ganska billigt pris, och själfva examen är kostnadsfri.

Det första villkoret för att en ung flicka skall kunna välja den ifrågavarande lefnadsbanan är, att hon skall vara *fullkomligt frisk* och äga en *kraftig fysik*. I synnerhet är det viktigt att hafva starkt bröst, då det är detta, som mest frestas under arbetet som apotekselev. Mer än en manlig elev med svagt bröst har nog härvid dukat under för lungsot, och för en kvinnlig ligger väl faran då minst lika nära till hands. Ej heller duger det att vara på minsta sätt pjäskig, så att man är rädd för att »taga i med hårdhandskarne». Det är därför en stor fördel att vara van vid att deltaga i de i hemmet förekommande dagliga sysslorna. Arbetet är nämligen ganska hårdt och ansträngande och icke alltid särdeles behagligt, så att man ofta måste gripa sig an därmed med ett »man muss sich nicht verbluffen lassen.» Bland annat får man icke vara rädd om sina händer, ty att tvätta, skölja och plaska i vatten hör till ordningen för dagen. I laboratorium, källare och vindar måste man handskas med kärll, som äro ohyggligt tunga och otrefliga, ofta innehållande farliga syror o. d., och förrätta arbeten, som säkert skola förekomma mängden ung flicka besvärliga och motbjudande. Men är man frisk och stark och har lust för detta yrke, saknar det visst icke heller sitt intresse. Naturligtvis sliter och fördärfvar man sina kläder duktigt, så att man får nöja sig med en högst enkel och tarflig toalett. Ett godt skydd hafva likväl vi fruntimmer i våra präktiga, stora förkläden.

Det arbete, som är enklast, men på samma gång det minst intressanta, är expeditionen vid disken af apoteksvarorna. Detta passar nog för de kvinnliga biträdena minst lika bra som för de manliga, då de förra vanligtvis äro mera händiga och vana vid praktiska göromål.

Hvad slutligen recepturarbetet angår, som säkerligen är det trefligaste och minst ansträngande af alla apoteksgöromål, så torde detta förträffligt lämpa sig för kvinnan, fastän man ju ännu icke af erfarenhet kan döma härom.

Arbetstiden vid ett apotek är ganska lång. I större städer har man börjat att stänga apoteken liksom andra affärer kl. 8 på aftonen och öppna först kl. 8 på morgonen, men vid de flesta apotek öppnas det kl. 7 och stänges kl. half 9, alltså öfver 13 timmars arbetsdag, hvilket ju är ganska respektabelt. På senare tider har elevernas ställning betydligt förbättrats, och bland annat erhålla de nu, åtminstone i allra flesta fall, en eftermiddag i veckan ledig för att ägnas åt de teoretiska studierna. Ett »nödvändigt ondt» är söndagstjänstgöringen, som förefaller ganska motbjudande, i synnerhet för dem, som verkligen sätta värde på söndagshvilan. Vid mindre apotek få eleverna tjänstgöra hvarannan söndag, men har man fördelen att komma på ett större, där det finnes flere elever, händer det naturligtvis mindre ofta, då tjänstgöringen blir delad mellan flere.

Beträffande apotekselevernas aflöning, så beror dess storlek på flere olika omständigheter; den står dock i närmaste sammanhang med nattjänstgöringen. Denna skötes af en elev och en provisor på så sätt, att eleven stiger upp och expedierar, om han så kan, och i motsatt fall väcker provisorin. Men

vid många apotek är det svårt att vidtaga sådana anstalter, att en kvinnlig elev kan ligga som nattvakt. Då hon således icke kan göra samma arbete som en manlig elev, kan hon naturligtvis icke göra anspråk på samma aflöning, helst som nattjänstgöringen utgör en mycket dryg del af arbetet. För en kvinnlig provisor ställer sig emellertid saken annorlunda, då med lätthet lämpliga anstalter kunna vidtagas för hennes deltagande i nattjänstgöringen, och i så fall kan hon ju äfven med rätta fordra samma aflöning som manligt biträde.

Framtidsutsikterna på den farmaceutiska banan äro kanhända för närvarande ej så lysande, som önskligt vore. Det finnes i Sverige en mängd examinerade apotekare, som gå och vänta på att få egna apotek och fått vänta länge, oaktadt årligen nya inrättas. Det väntas dock, att det om några år skall blifva bättre härmed. Emellertid hafva kvinnorna, enligt lag och rätt åtminstone, på denna bana samma rättigheter som männen, och således skola väl utsikterna för dem icke blifva sämre än för de senare. För öfrigt äro lönerna för examinerade apotekare så höga, att en kvinna torde reda sig utmärkt därmed, n. b. om man kommer att göra henne rättvisa och betala hennes arbete lika med mannens. Säkert skall hon då nöja sig, om också hoppet om eget apotek hägrar skäpligen långt i bakgrunden.

Ändamålet med dessa få ord har icke varit att söka förmå några unga flickor att gifva sig in på den farmaceutiska banan och ännu mindre att afskräcka någon därifrån, utan endast att gifva några så mycket som möjligt sanningsenliga upplysningar om densamma till tjänst för dem, som stå i begrepp att beträda den. Emellertid är så mycket säkert, att ingen flicka bör välja detta yrke endast därför att hon vill hafva en sysselsättning, så att säga »för sitt nöjes skull», som ju så ofta är fallet med flickor ur de bemedlade klasserna, ty då skall hon säkerligen snart tröttna därpå; men en flicka, som *måste* arbeta, *vill* arbeta och äger tillräcklig hälsa och kraft därtill, skall här finna ett lönande och intressant, om också ganska ansträngande yrke. E.

Våra barns julböcker.

Bland de gåfvor af skiftande slag, som faders och moders kärlek skänker de små om julen, barnens förnämsta fest, plägar man i de flesta fall finna en eller annan bok. När barnen nått den ålder, att bokvärlden för dem öppnat sina portar, torde det också knappast finnas någon skänk, som så tränger till deras hjärta. Sedan det första motståndet öfvervunnits och de svarta, besynnerliga figurerna på det hvita papperet blifvit gamla bekanta, hafva också böckerna upphört att vara skrämmande, plågsamma tortyrredskap. De blifva vänner. En docka eller ett regemente tennsoldater vinner knappast i så hög grad barnens tillgifvenhet som en rolig bok. Den befolkar deras fantasivärld med gestalter, som fånga tankarne ännu länge, sedan ögat upphört att på bladet följa diktens gång. Men just därför att böckerna vinna en sådan makt öfver tankarne, ligger det vikt på, att de väljas med urskiljning och omsorg. Och denna har å ena sidan att taga hänsyn

till, att ingen skadlig och olämplig bok faller i händerna på dessa ungdomar, hvilka ej ännu lärt sig att utsofra det dåliga, och å andra sidan att taga skäplig hänsyn till barnens smak. Att denna är i många fall konstig och naiv, det veta vi nog alla, men i mycket är den inte så missriktad, och jag tror, att det bestämdt är illa att aldeles ignorera den. Man orsakar därigenom lätt, att barnet mister håg för läsning i allmänhet eller söker på smygvägar skaffa sig böcker af det slag, som det önskar sig, men ej erhåller hemma.

Till en början är bokvalet temligen lätt. I de första åren håller man sig uteslutande till sagorna eller några berättelser om tultingar i samma år som de läslystna åhörarne. Då deltar man med Hans och Greta under deras äfventyr eller tränger med prinsens genom de tätande skogarne kring prinsessan Törnros' sofvande slott. Elfvor dansa på tufvorna i de ljumma sommarnätterna, tomtar i röda lufvor titta fram ur husets vinklar och vrår, djuren tala och blommorna hafva själar — och vi tro allt detta. Eller också berättar oss böckerna om barn vid vår ålder, om deras lekar och sysselsättningar, split och försoning. Det finns oändligt mycket att välja på af slika böcker, men val tarfvas minsann. Till och med en sådan gyllene skattkammare som Grimms sagor innehåller mycket tarfligt och alls ej lämpligt. Men sagosamlingar med ämnen från Norden finnas ju äfven och torde särskildt passa. Vi nämna blott Albrekt Segersteds »Svenska folksagor». Barnberättelser saknas ej heller, både af det hjärtnupna och det friska slaget. I fråga om dem äro barnen mera kinkiga och svårtillfredsställda än de äldre, som välja dem. Ty då det gäller historier, som spela på verklighetens egen mark, äro barnen arga realister. Då fordra de minsann sund och sann natur och hafva ett ganska skarpt öga för det konstlade och sentimentala, som där möter dem. Med samma otålighet, som barn ådagalägga, då de lyssna till förmaningar, som tyckas dem onödiga och alltför långa, läsa de en berättelse, som endast tjänar till att illustrera en eller annan moralisk sats. Och det sedelärande gör då en skadlig i stället för god verkan, det blir tråkigt, och ett barn skyr detta mer än den fullvuxne, som vet att äfven detta måste bäras. Nej, roande måste de böcker vara, som ni ger barnen till deras nöje, ty annars förtaga de hågen för läsning, i stället för att väcka och underhålla den.

Men barnen växa. De år hafva snart lupit till ända, då sagorna och berättelserna tillfredsställa läshungern. För pojkarne vidtaga »indianböckerna», för flickorna »romanböckerna». Nu följer yuglingen med spändt intresse de ridderlige rödskinden på deras jakter och strider i den fjärran Västern. Mot de Cooperska urskogarnes mörka bakgrund tecknas örnprofilerna med de vajande fjädrarne; då mörkret faller öfver farornas stråt, sitta gossarne i lag med delawarernas krigare kring vakteldarne, medan de unga flickornas milda, melodiska skratt dämpadt klingar under de mörka träden; i lätta kanoter glida de öfver de stora sjöarne, andlöst lyssnande till hvarje ord af Unkas och Chingachook, hvilkas bildrika språk de efterlikna. — Eller också trampa de Afrikas glödheta jord, i strid med elefanter och negrer, eller draga med Marryats unga midshipmen på Albions stolta fartyg i härnad mot spaniorer och fransoser, under det att tusen eldgap slunga sina åskor öfver oceanernas upprörda vågor.

Jag tror icke på sanningen af den förebråelse, som riktas mot dessa »äfventyrsböcker», den nämligen, att de skulle göra oduglig och håglös till arbete samt skaffa fantasien alltför mycken näring. Ty fara därför kan endast uppstå i det fall, att barnen få sysselsätta sig alltför mycket med läsning. Och om än någon företagsam liten bokläsare hittar på att etablera sig som Robinson Crusoe och därigenom orsakar en smula rumor eller ett indiankrig bringar de unga hjältarne i en stunds gräl, torde dock i allmänhet faran af att ungdomen söker realisera böckernas dikter vara tämligen obetydlig. De unga flickorna hafva nästan mera att frukta af det romanpunk, som kan råka att falla i deras händer. Nu för tiden finnes dock äfven för dem mycket mera att välja på än förr, och sentimentaliteten har förlorat sitt enväld öfver denna gren af bokvärlden.

Sedan tar den ålder vid, då barnen skola träda in i lifvet så att säga på egen hand. Då hafva barndomens böcker kastats på hyllan, och bland de tusentals volymer, som stå de fullvuxne till buds, gäller det att välja — ett ännu svårare val. Godt är det för dem, som i sin läsning under uppväxtåren fått sin smak odlad, och hvilkas kritiska förmåga fått utveckla sig under en god och öm ledning.

Lennart Hennings.

Kejsarinnan Haruko af Japan.

Japanska folket är ett blandfolk, hvars etnografiska plats varit föremål för mycket meningsbyte mellan de lärde. Släktskapen med mongolerna är dock omisskännelig hos en stor del af folket och framträder äfven tydligt i den nuvarande kejsarens drag. Men därjämte finner man, särskildt i södra delen af landet, en helt annan och vida vackrare folktyp med ljusare hudfärg, smärtare växt, smalare ansikte och högre panna, krökt näsa och frånvaro af de för mongolerna utmärkande kindknotorna. Denna typ antages förskrifva sig från ett tatariskt eröfrarfolk, men inympning af malajiskt blod är äfven tänkbar, att ej säga sannolik. Den förekommer naturligtvis i tusentals olika skiftningar och mer eller mindre påtagliga blandningar med den mongoliska typen. Men näppeligen finnes i hela Japan en bättre och mera utpräglad representant för nämnda vackra folktyp, än själfva kejsarinnan. Hon fyller påtagligen äfven europeiska anspråk på kvinnlig skönhet.

Kejsarinnan Haruko är dotter till en af Japans förnämste ädlingar. Hon är född den 28 maj 1850 och förmäldes den 9 februari 1869 vid knappt 19 års ålder med den då ännu ej 17-åriga kejsar Mutsu-hito, hvars regering allt sedan dess varit ett oafslutligt, framgångsrikt reformarbete. I detta arbetes ledning har äfven kejsarinnan haft sin betydande andel. I bildning och begåfning kan hon värdigt ställas vid sin framstående gemäls sida, och hon har af öfvertygelse omfattat den västerländska kulturen samt gjort till sin uppgift att göra Japans kvinnor delaktiga af dennas goda sidor.

Kvinnans ställning är i Japan ojämförligt bättre än i Kina, ja i hela det öfriga Asien, men rörande hennes människovärde och särskildt hennes rättigheter som maka råder dock ännu ett i det stora hela orientaliskt

åskådningssätt. Utansidorna af en kulturörelse äro ingalunda betydelselösa eller oviktiga. De kunna både bana väg för och kraftigt bidra till genomförandet af mera djupgående reformer. En sådan utansida var införandet af den europeiska kvinnodräkten vid det japanska hofvet. Härvid gick helt naturligt kejsarinnan i spetsen. Sedermera har hon i ett upprop till Japans kvinnor förordat samma dräkts allmänna införande i landet. Men hon har ej stannat härvid, utan gjort mycket både för kvinnans bildning och kvinnans rättigheter. Det är till stor del hennes förtjänst, att ifvern att tillägna sig europeiskt vetande ej stannat hos det manliga släktet, utan funnit uttryck i inrättandet af en mängd flickskolor. Ej få europeiskor ha under de senare åren blifvit gifta med japaneser, som gjort studieresor i Europa och Förenta staterna, och europeiska vanor ha sålunda vunnit insteg i många japanska familjer. Grefve Aoki, som under många år var Japans sändebud vid hofvet i Berlin,

hemförde som gemål en högt bildad dam af gammal pommersk adel, och grefvinna Aoki vann snart hos kejsarinnan ett inflytande, som hon användt på bästa och ädlaste sätt till sitt köns höjande. Societeten i Japan framvisar ingalunda, såsom på många håll i det fordom spanska Amerika, en vrångbild af europeiskt umgängeslif: de europeiserade japanskorna ha med bibehållande af sin okonstlade glädthet och liflighet tillägnat sig en höfvisk förfining, som påtagligen ej sträcker sig endast till ytan. Och det är redan länge sedan de europeiska sändebudens och konsulernas fruar och döttrar i Japan ensamma representerade västerländsk bildning och uppfostran.

Redan 1870 stiftades en lag om civiläktenskap, åsyftande att bana väg för en med kvinnans värdighet mera öfverensstämmande uppfattning af äktenskapet. Och 1873 medgafs äfven åt hustrun rätt att begära skilsmässa, hvilket förut varit mannens företrädesrätt i vidsträcktaste mått. I högre grad än dessa lagar ha dock nyare, på öfverty-

gelsens väg spridda åsikter bidragit därtill, att kvinnan både inom familjen och umgängeslifvet alltmera betraktas som mannens vederlike. Och förtjänsten häraf tillskrifves i väsentlig grad det ädla föredöme och det upplysta inflytande, som kejsarinnan Haruko utöfvat såväl personligen som genom sin för Japans odlingslif tongifvande omgifning.

J. P. Velander.

En varaktig julklapp åt de unga!

I dessa dagar, då våra läsarinor helt visst äro mer eller mindre upptagna af tankar på att genom någon liten gåfva glädja äfven de unga i sin omgifning, döttrar och söner, små anförvanter och vänner, vilja vi påminna om en julklapp, som mer än mängden annan skulle glädja ungdomssinnet och göra sig angenämt påmint under hela det kommande året, nämligen ett prenumerationskvitto på den så omtyckta ungdomstidningen »Kamraten» för 1895. Vi bedja att få fästa våra läsarinors synnerliga uppmärksamhet på Kamratens stora annons i detta nummers annonsbilaga, som innehåller utförligare upplysningar om hvad allt för godt Kamraten har att bjuda sina unga vänner.

I juletid.

Berättelse af Hedvig Indebetou.

(Forts. fr. föreg. n:r.)

Men det var förunderligt! Midt under alla dessa glada sysselsättningar kunde det hända att Helene plötsligt blef allvarsam — allvarsamare än någon sett henne, fastän hon sökte slå bort det, så snart hon såg svärmors blick hvila på sig; och en afton, när hon kom upp på sitt rum, öfverraskade hon sig själf med, att hon med ens kastade sig i soffan och började storgråta — hvarför, det visste hon knappt själf, kanske var det saknaden efter Axel — men nej, det var också något annat! Och det dröjde länge den aftonen, innan Helene somnade.

Följande dag var dagen före julaftonen, då Axel skulle komma. Helene vaknade om morgonen med denna glädjande tanke, och upplifvad häraf språkade hon så glädtigt med lilla Astrid om julförberedelserna, hvilka nu lifligt upptogo bådas sinne, att svärmors vänliga, men kanske något öfverlägsna leende, då hon åhörde dem, undgick Helenes uppmärksamhet. Men när Helene skulle resa till stationen för att möta sin man, började lilla Astrid gråta, ty hon trodde att »tant Helene» skulle resa bort på allvar; och då hittade denna på, att Astrid skulle få följa med, efter som vädret var blidt och godt, ehuru ändock vinterväder.

Och med det härligaste julväder randades också själfva julaftonen. När man stigit upp från den tidiga frukosten, stod Helene kvar vid fönstret i matsalen och såg ut öfver det vackra vinterlandskapet. Ur en färgrik morgonrodnad hade solen just runnit upp, och i

dess glans glittrade de rimfrostklädda träden och buskarna, ja, hvarje litet strå, som förut stått helt obemärkt på gräsvalLEN, framstod nu skimrande i en genomskinlig dräkt af silfver och kristall. Björkskogens lummiga hvita kronor bildade den vackraste färgbrytning mot den mildt klarblå himmelen; och rökpelarna från ett par aflägsna skorstenar höjde sina lätta ringlar rakt upp, betecknande att det var alldeles lugnt och några grader kallt. Det låg en verklig julstämning öfver hela naturen. Helene kände det djupare än hon gjort på årat. Hon var hänförd öfver vinterns prakt och tyckte att den till fullo kunde mäta sig med sommarens. Minnena från hennes egen barndom trängde sig på henne: hon såg åter tydligt det lilla landtliga hemmet, den snöhöljda trädgården, hafrekärfvarna på gården, gubbarna och gummorna, som kommo för att få sin julkost, det fejade köket, där man skulle »doppa i grytan», julgranen, julklapparna, julbordet med lutfisk och gröt — och till sist modern, där hon spelade julpsalmen vid pianot, medan alla de öfriga instämde — med ett ord julaftonen på landet, sådan hon gömt den i minnet, men aldrig upplefvat den sedan. Var väl hon densamma som den lilla flicka, hvilken då med en så sann barnaförädglad sig åt allt? Ack, hon tyckte att hon blifvit en helt annan, en så förkonstlad varelse sedan dess. Skulle då aldrig barnastämningen, barnakänslorna, barnahjärtat kunna återkallas?

»Nu kommer Jakob med korn åt fåglarna!» utbrast i detsamma lilla Astrid och klättrade upp på stolen bredvid henne; och så stodo båda där och hade ett gemensamt nöje af att se, hur hundratals sparfvar och andra småfåglar samlades i julkärfvarna, som drängarne satte upp på störor utanför. Välbekanta julseder upprepades sedan hela dagen; äfven grosshandlaren fann sig road af att igenkänna dem, och allrarest gladde det honom att se sin hustru så föryngrad och glad. »Vet du Helene,» sade han, »att i dag påminner du mig så lifligt om första gången jag såg dig — du var då ännu nästan bara barnet — det var på det där kälkpartiet ute på revisorns landställe, det minns du nog!»

När Helene gått upp på deras rum för att kläda sig till middagen och slagit sig ned i soffan för att dessförinnan hvila sig några ögonblick efter förmiddagens många små bestyr, kom Axel just in för att säga henne några ord.

»Helene,» började han, men afbröt sig i samma ögonblick, förvånad öfver det allvarliga, nästan vemodiga uttryck, som lagt sig öfver hans hustrus nyss så glada anlete.

»Hvad var det du ville säga?» utbrast hon, liksom väckt ur en dröm.

»Käraste Helene,» sade han, i det han satte sig bredvid henne, »jag ville bara säga dig, att jag verkligen inte köpt någon riktig julklapp åt dig — bara några småsaker. Jag hade glömt att fråga, innan vi reste, hvad du ville ha; så tänkte jag reparera min försumlighet genom att köpa något vackert i Göteborg, men fann ingenting som jag tyckte om — sidentyg trodde jag inte du ville ha nu igen, och pälsverk har du ju köpt i höst — —»

Helene gjorde nästan en afvärande rörelse. »Ack ja, jag har ju allting,» sade hon med ett likgiltigt tonfall i rösten, »allting, utom — —»

Han hörde kanske inte det sista, tyst utlade ordet, ty han fortfor: »Och därför

tänkte jag du skulle tycka mest om att välja dig något själf, då vi komma hem.»

»Ack, jag är så glad öfver att du inte köpt någonting — —» kom det nästan med en snyftning.

Axel såg frågande på henne; var hon verkligen glad? — — »Jag såg en juvelbrosch,» återtog han, men hon afbröt honom med en häftighet, som nästan gjorde honom orolig: »Axel! jag vill inte alls ha några mer juveler! — — men ack, jag vill så gärna ha — —»

»Men så säg då, älskade vän, hvad du vill ha!»

Helene såg upp med tårade ögon. »Men jag fruktar, att du kanske inte vill?» sade hon sakta.

»Har jag väl någonsin nekat dig något, som stått i min förmåga att gifva dig?» sade han nästan förebrående.

»Ack, det är nog sant,» sade hon ömt, »— — men det är en så mycket dyrbarare juvel, jag önskar mig — — jag vill ha *lilla Astrid!*»

Grosshandlaren studsade något, och så satt han en stund i tyst begrundande. Det var ett ögonblick af djup spänning för båda. Men därpå tog han Helenes hand och utbrast: »Det hade jag inte kommit att tänka på just nu. Men du har alldeles rätt — vi behöfva lilla Astrid, kanske ännu bättre än hon behöfver oss. Och jag önskar det också för Hjalmar skull.» Och så möttes de båda makarna i en lång uttrycksfull smekning — kanske hade de aldrig så förstått hvarandra, som nu.

Men nu återstod en annan fråga af mycket ömtålig natur: skulle de gamla vilja mista henne? Axel trodde nog det; men saken måste i alla fall framställas med mycken försiktighet och grannlaghet, — och det borde naturligtvis Helene göra. Herrar åtaga sig icke gärna någonting, som kan framkalla sinnesrörelse eller något slag af obehag. Emellertid beslöt man att ingenting säga i afton, utan afvakta lägligt tillfälle.

Julkvällen var glad. Lilla Astrid fröjdade sig med hela sin ålders rika förmåga, och hennes glädje meddelade sig ofrivilligt åt alla de äldre. Trött somnade hon slutligen med händerna fulla af leksaker, — dock icke förr än hon först fått stå vid den stora flygeln i salen och höra på, hur »tant Helene» spelade och sjöng julpsalmen.

Helene kunde dock icke somna lika lätt denna julafton. Tankarna trängde sig på henne — först en känsla af lycka och tacksamhet öfver den rika, dyrbara julgåfva hon skulle erhålla! — men därpå kommo andra, ännu mer allvarliga, oroliga tankar. Hon kände sig inte lika öfvertygad som Axel om att svärmor skulle vilja gå in på att släppa lilla Astrid ifrån sig. Hon hade ju inte gjort den allra minsta antydning om, att hon önskat eller ens tänkt sig något sådant; det kunde vara af grannlaghet — men det kunde också vara af ett annat skäl. Helene hade hela tiden omedvetet känt hvad det var: svärmor ansåg inte *henne*, Helene, vara den rätta att kunna med nog allvar och förstånd uppfostra ett barn — ett sådant barn som Astrid! Svärmor ansåg henne vara alltför fåfång och ylig... Det stack till i hjärtat på Helene. Hade den gamla frun själf gifvit en vink därom, då hade Helenes stolthet ovilkorligt upprest sig och motsagt det. — — Men nu hade hon ju ingenting sagt! Det var Helenes eget samvete, som antog svärmoderns röst och anlete. Och det var därför, som Helene nu istället kunde ödmjuka sig och

tillstå: »Kanske har hon inte alldeles orätt! — — Är jag värdig en så stor gåfva? Har jag rättighet att påtaga mig ansvaret för detta barn?» — — Och hon kände nu att det viktigaste vid andras uppfostran är att i första rummet uppfostra sig själf.

Och dock — Helene måste äfven göra sig själf rättvisa: hon *var* i grund och botten ingen ylig, flärdfull natur! — så ropade en annan röst ur djupet af hennes hjärta. Hon hade ju från början varit en enkelt och allvarligt uppfostrad flicka och hade förblifvit det, åtminstone så länge hon var barn. Men hon hade sedan småningom låtit klema bort sig af medgången och öfverflödet — hade blifvit smickrad och bortfjäsad, omhuldad och upp Assad, till dess hennes ädlaste krafter liksom domnat bort i lyckans sköte. Hon hade icke ägt nog inre motståndskraft mot allt sådant, utan låtit sig föras som ett flarn med strömmen. Men hennes kärnfriska karaktär hade dock ännu icke tagit skada! Hon erfor en uppriktig längtan — ja, hon hade känt den länge — att rycka upp sig ur denna domning, att skaka af sig världslighetens och småsinnets stoftmoln och andas en friskare luft. Hon ville bryta med egoismen och bekvämligheten, som hotade att få allt större makt öfver henne — och hon ville ej längre vara slaf under modets och det konventionellas fordringar. Och hon såg en räddning därifrån i det nya, stora målet, hon nu hade framför sig. Kanske var det kärleken till maken, som hållit hennes bättre natur så vaken som den var; men kanhända äfven den skulle kunna lida af det utåtvända lif de förde? Nej, de skulle börja ett annat lefnadssätt — lefva för hemmet, icke för sällskapslivet. Hon kände, att Axel delade hennes önskan, men visste att han i dylika fall mycket rättat sig efter henne. Och ändringen skulle nu icke bli så svår att utföra. De hade nu barnet att lefva för. De skulle inte bry sig om hvad andra tyckte; deras verkliga vänner skulle nog förstå dem — och var det någon som inte gjorde det, så finge han väl låta bli!

Hvad Helene kände sig lugn efter detta beslut! Och med en bön om nåd och kraft till dess utförande, mer varm och innerlig än någon som på länge stigit ur hennes hjärta, insomnade hon slutligen och sof en god sömn med ljusa drömmar.

När Helene därefter på juldagsmorgonen satt i den lilla upplysta landskyrkan, där jul-ljusen tindrade och psalmsången ljöd så lifligt och kraftigt, tyckte hon, att detta var den högtidligaste gudstjänst hon någon jul firat. Det var därför att hon själf bar högtidsstämning inom sig. Och om den predikan hon hörde än icke utgjorde något framstående värtalighetsprof, så betydde det mindre, ty vid sådana högtider är det själfva ämnets storhet som talar kraftigast.

Frisk som ett vinterny kom Helene hem från kyrkan, just lagom för att hälsa godmorgon på lilla Astrid, som först nu vaknat efter den föregående aftonens trötthet. Efter frukosten hjälpte Helene henne att ordna julklapparna och tog henne sedan på sitt knä och berättade i lättfattliga ordalag om jul-ljusen i kyrkan, om Kristusbarnet i krubban, om herdarne och änglasången, till hvilket allt den lilla lyssnade med spänd uppmärksamhet, under det hon genom ett och annat naivt inkast visade, att ämnet icke var henne alldeles främmande.

Emellertid tycktes »det lägliga tillfället» att tala med svärmodern om Astrid icke vilja

infinna sig. Än var det ett och än ett annat, som kom i vägen, tyckte Helene. Hon hoppades att svärmor själf skulle inleda ämnet, men det hade hon ännu icke gjort. Så hade man redan hunnit till annandagens eftermiddag. Helene och den gamla frun sutto framför skymningsbrasan och samtalande om, hurvida Helene skulle fara hem med Axel redan fjärdedagen, då han måste resa upp för en bolagsstämma, eller om hon skulle stanna öfver nyåret och han då komma hit igen och hämta henne. Hon trodde säkert, att de gamla önskade det senare; men under andra förhållanden hade hon säkert som vanligt blott följt sin egen smak och rest; — men nu var där lilla Astrid —

Ingendera tänkte på, att den lilla flickan satt bredvid på mattan och lekte, förrän hon plötsligt vid en paus i samtalet föll in med en af tårar halvkväfvd röst, men i en ton, på en gång bedjande och bestämd: »Astrid vill följa med tant hem!»

(Forts.)

Litteratur.

Vårt folk, verklighetsbilder ur svenskt folklif, detta förträffliga af C. E. Fritze's Kgl. Hofbokhandel utgifna verk, föreligger nu afslutadt. Arbetet, som utgått i 12 häften å kr. 1: 40 (elegant bundet kostar det 20 kr.), är ett sannskyldigt praktverk, som förtjänar finna vägen till hvarje hem. Ett flertal af våra mest framstående författare har här lämnat ypperliga och levande skildringar ur det svenska folkets lif på skilda områden, och dessa skildringar hafva i sin tur illustrerats af en hel del bland vårt lands förnämsta konstnärer. På arbetets utstyrelse hafva inga kostnader sparats; endast det bästa har varit godt nog. Sådant verket nu föreligger, kan det ock i alla afseenden betecknas som ett af de allra främsta, som under de senare åren utkommit i bokmarknaden. Att det till julen i många hem skall stå upptaget på julkalpplistan, taga vi för alldeles gifvet. Det är emellertid ej ett arbete endast för julmarknaden, utan kommer under en lång följd af år att stå som en kurant bokhandelsvara. Den aktade förläggarefirman har med detsamma ytterligare befestat sitt gamla anseende. — Arbetet är tryckt å Iduns tryckeri.

Statsministern: I. Statsrådet Krabbe, roman ur societetslivet af Robert von Koch; Looström & komps förlag. — Ett arbete, som nog kommer att väcka ett visst uppseende.

Spillror och andra berättelser, af Cecilia Bååth—Holmberg; Fahlerantz & Cos förlag. — Den flitiga författarinnan, hvars väl utarbetade biografier öfver framstående personligheter vi förut haft tillfälle omnämna, visar sig här ock som god novellist.

De himlasända tvillingarna, roman af Sarah Grand, öfvers. från engelskan, förra delen; Looström & komps förlag.

Rubinön, reseminnen från Ceylon af prof. C. J. Rossander; Vilhelm Billes bokförlagsaktiebolag. — En särdeles intressant reseskildring från den resa till Indien, som prof. R. sislidne vinter gjorde tillsammans med sin maka. Arbetet är försedt med talrika illustrationer; utstyrelsen förträfflig.

Gustaf II Adolf, nio dikter af Daniel Fallström; Gustaf Chelius' förlag. — Dessa dikter skrefvos till de tablåer, som till firande af det stora fosterländska minnet anordnats å k. operan härs åtes. De väckte lifligt bifall och förskaffade skalden medaljen *Literis et artibus*.

Onkel A'ams Linnea, änyo utgifven i urval, femte boken; Albert Bonniers förlag.

Lekkamraten, en jubok för barn, 13:de o. 14:de boken, med bidrag af flere förf. och teckningar af Jenny Nyström m. fl.; Albert Bonniers förlag.

Bland utkomna jultidningar må, utom Iduns julnummer, som i år är synnerigt vackert, nämnas Julkrallen, Jul, Palettskrapp, Julrosor, Barnens Julrosor och Söndags-Nisses julnummer.

Ur notisboken.

Hjälteminnet, Gustaf-Adolfsminnet, har nu högtidligen firats öfver hela vårt land, af hög och låg, ung och gammal, rik och fattig. Helt visst ha alla fosterländska sinnen därvid känt sig värmas af stolta och ädla känslor, hvilka lifgifvande och lyftande måtte fortlefva långt sedan festernas glans blott är ett minne. Naturligtvis har hufvudstaden gått i spetsen vid det nationella äreminnets högtidlighållande, men det sätt, hvarpå man allestädes i landsorten anslutit sig härtill, har varit lysande och värdigt. Att i Idun ge något slags referat af festligheterna kan emellertid så mycket mindre komma i fråga, som de stora dagliga tidningarna redan lämnat synnerligen uttömmande skildringar af desamma.

Kronprinsessan i Rom. Enligt öfver Karlsruhe hit ingångna meddelanden från Rom har det milda klimatet haft ett välgörande inflytande på kronprinsessan Victorias hälsotillstånd. Då kronprinsessan emellertid fortfarande bör iakttaga den största försiktighet, ärnar hon tills vidare kvarstanna i Tiberstaden.

Svensk massös hos Englands drottning. En ung stockholmska, fröken Ellen Rythén, hvilken i London genomgått en kurs i massage för en d:r Fletscher, har under sislidne sommar gifvit engelska drottningen massage. Som ett uttryck af sin synnerliga belåtenhet med fröken Rythén har drottningen förärat henne två af drottningens själf författade arbeten, försedda med hennes egen namnteckning.

Hundraåringen afliden. Enkefru Johanna Charlotta Lindberg, hvilken, som vi då omtalade, den 12 sislidne oktober fyld 100 år, afled den 7 dennes lugnt och stilla. Den äldriga sörjes af två döttrar, den ena gift med konsthandlare Th. Blanch, den andra, hos hvilken modern hade sitt hem, med grosshandlare C. A. Molander.

»Korsdragerskan» hulpen! Som våra läsarinor helt visst erinra sig, skildrade den högt skattade signaturen »Esselde» för en tid sedan i Idun under rubriken »En korsdragerska» en olycklig kvinnas hårda lott. En insamling sattes ock i gång och omfattades med varmhjärtadt intresse. Redovisning för de insamlade medlen har nu lämnats af de personer, som godhetsfullt åtagit sig denna möda. Enligt denna utgåva de kontant insamlade medlen 1182 kronor 80 öre, och ha för kost och underhåll m. m. utbetalats 150 kronor. Återstående 1032 kronor 80 öre har Föreningen för Vålgörenhetens Ordande för »korsdragerskans» räkning benäget mottagit. Dessutom ha från flere håll lämnats rikliga bidrag i huseråd, matpoletter, kläder o. m. d. hvar till kommer pågående försäljning i boklådorna af en tryckt skrift. Ett hjärtligt och varmt känt tack till alla, som så frikostigt bidragit till det vackra resultatet!

»Sveriges Framtids Familjefilial», om hvars stiftande vi för några nummer sedan talade i sammanhang med major R. Schenströms föredrag om »umgängeslivet i våra bildade klasser», har nu utsändt en tryckt katalog öfver sina medlemmar, hvilken för ett pris af 25 öre kan erhållas genom hvarje bokläda och hvilken dessutom innehåller medlemsförteckning öfver förbundet »Sveriges Framtid» samt major Schenströms ofvannämnda föredrag. »Familjefilialen», hvilken redan räknar flere af landets mest framstående familjer såsom medlemmar, uppmanar »fosterlandsälskande kvinnor och män i rikets olika stads- och landkommuner att bilda liknande filialer.»

En juridisk rådgifvare för kvinnor. En juridisk afdelning har, såsom torde vara bekant,

allt sedan början af Fredrika Bremer Förbundets verksamhet varit förenad med detsamma. För denna gren af sin verksamhet har Förbundet haft att påräkna hjälp och råd af framstående fackmän på det juridiska området. Man har dock länge umgåtts med tanken på en utvidgning af denna afdelning och har ansett att bästa sättet att hjälpa och upplysa den rädsökande kvinnan vore, om en jurist på bestämda tider kunde träffas å Förbundets byrå för meddelande af råd och upplysningar i juridiska och ekonomiska angelägenheter. Denna plan har nu förverkligats, och det är att hoppas att denna sålunda utvidgade afdelning skall blifva till stort gagn. Fredrika Bremer-Förbundets jurist har sina mottagningar å Förbundets byrå, 54 Drottninggatan, tillsvidare tvåne gånger i veckan, onsdagar och lördagar kl. 10—11 f. m.

International Women's Union (Internationella Kvinnoföreningen) är namnet på en i England grundad förening med syfte att, utan afseende på trosbekännelse, nationalitet eller politiska åsikter, åstadkomma sammanslutning mellan män och kvinnor öfver hela världen, hvilka vilja arbeta för framåtskridande, särskildt förbättrande af kvinnans ställning och fredsidéns befastande och utbredande.

Föreningen består af centralföreningen i England och filialer utom England. Enligt den nu utkomna årsredogörelsen 1893—1894 finnas sådana filialer i alla europeiska länder samt i Australien, Nord- och Sydamerika, ja till och med i Indien och Persien.

Dessa filialer, till hvilkas samtliga medlemmar föreningen sänder alla sina redogörelser och rapporter, arbeta fullkomligt själfständigt, så att hvar och en (man eller kvinna) som besjålas af intresse för kvinno- och fredssaken, kan ingå som medlem i dem, utan att gentemot centralföreningen hafva annan skyldighet än att till den inbetala ett obetydligt årligt bidrag. Centralföreningen i London fungerar som en internationell byrå och har under det gångna året utsändt rapporter, bevarat förfrågningar och lämnat upplysningar angående uppfostran, hälsovård, sjukvård, filantropi, rösträtts-, litterära och politiska frågor, sålunda visande sig vara ett verkligt föreningsband mellan personer, sällskap eller klubbar som i en eller annan riktning vilja verka i föreningens anda.

Föreningen var representerad på fredskongressen i Antwerpen och har i dagarna färdig en masspetition (300,000 underskrifter) till engelska parlamentet angående kvinnans rösträtt.

Anmälningar om inträde i föreningen mottagas och närmare upplysningar om dess verksamhet lämnas af föreningens ombud för Sverige, fru Huldegard Heijkenskjöld, Stockholm, Fjällgatan 23 A.

Teater och musik.

Kungl. operan. Till firande af det stora Gustaf-Adolfs-minnet gafs i söndags en stor galaföreställning, hvars program som hufvudnummer upptog en serie tablåer, framställande nio bilder ur den store hjältekonungens lif. Till dessa tablåer, som förträffligt satts i scen af hr Axel Rundberg, hade skalden Daniel Fallström skrivit nio särdeles anslående och klangfulla dikter, hvilka på ett utmärkt sätt framsades af hr T. Scenenberg. Den tablåerna beledsagande musiken af A. Söderman och R. Henneberg var särdeles karaktäristisk och stämmingsfull. Dekorationerna till tablåerna hade målats af hrr C. Jansson och Victor Andrén. Programmets första afdelning upptog Normans festuvertyr, en prolog, likaledes skriven af hr Fallström och framsagd af hr Svenberg, samt Ingelman-Berwalds kantat »Gustaf Adolfs seger och död vid Lützen», i hvilken barytonsolot förtjänstfullt utfördes af hr Söderman. Mellan tablåerna sjöng hr Lundqvist dessutom »Du gamla, du friska» samt »Ädla skuggor, vördade fäder».

Salongen var fylld af en lysande och högtidsklädd publik, bland hvilken märktes konungen, kronprinsen med sina båda äldsta söner, prinsarne Carl och Eugén samt prins Heinrich af Preussen, som med anledning af högtidligheterna hitkommit med en tysk örlogsflottilj. Vidare syntes en mängd såväl militära som civila personligheter af framstående rang, medlemmar af diplo-

Fotogenkøket "PRIMUS" är hitti is öfvertraffadt 100,000 st. u tillverkade och sålda. Saljes i alla Järn- & Bosättningsaffärer

Varnas för världlös efterapningar. B. A. Hjorth & Co. 5 Klara N. Kyrkogata. Stockholm.

"PRIMUS MATTAN", Pris 75 öre st. förekommer absolut all öfverkokning & vidbränning.

matiska kåren, tyska sjöofficerare, de tyska deputerade vid Gustaf-Adolfs-jubileet m. fl. Vi hafva sällan i k. operans salong sett en så lysande samling. Stämningen bar hela aftonen en prägel af högtidlighet. Tabläerna slog tydligen mycket an och framkallade hvarje gång applåder, hvilkas liflighet dock något minskades af den mera allvarliga stämning, som var rådande.

— En högiligen intressant teaterafton bereddes i måndags vår elitpublik, då *Håkansson-Svennberg-tournéen* å k. operan uppförde den finska författarinnan *Minna Canth's* mångomtalade skådespel »Sylvi». Som känt, är detta stycke byggt på en uppskakande tilldragelse, hvilken för några år sedan verkligen passerade i en finsk landsortsstad, då en ung lektorsfru, intagen af en otillätlig, passionerad kärlek till en annan, med gift röjde sin man ur vägen. Huruvida de pinsamma ämnen lämpar sig för dramatisk behandling, kan väl omtvistas, och ej heller är fru Canth's behandling af detsamma synnerligen konstnärlig, men visst är att den framställning, som fru *Håkansson* gifver af den olyckliga Sylvi, är i högsta grad verkingsfull och gripande. Med öfverlägsen säkerhet finner den rikt begåfvade skådespelerskan slående sanna uttryck för rollens oerhördt skiftande stämningar: för det ytliga, nöjeslystna naturbarnets sprittande själfsväld i de första akterna, för frestelsens hemska strider och den paniska fasan efter brottets fullbordan i den tredje akten samt för förtviflan och de nästan sublima vanvettssynerna i slutakten. Det var en första rangens prestation, som sent kan glömmas.

Alldeles utmärkt fyllde hr *Sennberg* vid hennes sida sin uppgift som den godmodige och godtrogne mannen, hvars tillit på ett så förfärligt sätt svikes. Denne skådespelare uppnår med en ytterligt behärskad konst och de minsta medel ofta nog en verkan, som de största tragedilater förgäfvades skulle eftersträfvat.

Om de öfriga rollnehafvarne är ej mycket att säga; de försvunno så temligen vid sidan af de redan nämnda. En hr *Wetzer* som förläddaren, ingenjör Hoving, var icke synnerligen eldig eller förläddande; bättre voro då fru *Molander* i en liten biroll som fångvaktarinna och fröknarna *Tuné* och *Lühr* som ett par småstadsfröknar.

Publikens spänning och bifall voro intensiva, en väl förtjänt hyllning åt ett konstnärskap, af hvilket vi endast allt för sällan få komma i åtnjutande i vår hufvudstad.

Samma sällskap kommer ytterligare att på *Södra teatern* gifva tre Sylvi-föreställningar: lördagen den 15, måndagen den 17 och tisdagen den 18 d:s. Därefter hafvas sannolikt ett par föreställningar af Gerhart Hauptmann's berömda skådespel »Ensamma människor».

Vasateatern återupptog, i tisdags det uppslupna lustspelet »Öregrund—Östhammar» med fullständigt ny rollbesättning så när som på dir. *Varberg* och fru *Berg*, hvilka båda innehade sina gamla roller som stadskassören och Susanna. Nu som alltid framkallade det glada stycket oupphörliga skrattsalfvor i salongen.

Madame Emma Nevada, den berömda spansk-amerikanska sångerskan, gaf i tisdags konsert i Musikaliska akademien inför en publik, som kunde hafva varit talrikare, men näppeligen mera förtjust. Visserligen äger hennes stämma hvarken något stort omfång eller någon ovanlig skönhet, men den är däremot så mycket mera böjlig. *Madame Nevada* är framför allt koloraturångerska, och som sådan torde det ej finnas många, som kunna täflla med henne. Den säkerhet, hon visar i sina konststycken på detta område, är förvånande. Ej mindre märkliga äro hennes utomordentliga pianissimoföredrag och hennes förmåga att hålla ut en ton, vittnande om en förtäfflig respiration. Att sångerskan väckte det lifligaste bifall behöfver väl ej nämnas. — Hr *Lazarus* från Berlin visade sig vara en god ackompanjör, men för öfrigt som pianist ej något ovanligt.

En andra Nevada-konsert skulle gifvas på torsdagen i Hotel Continentals festsal. Dessa konserter hafva anordnats af den nya teater- och konsertbyrå, som öppnats härstädes af operasångaren Linden.

Richard Anderssons musikafnär i måndags och tisdags gifvo ånyo vittnesbörd om den utmärkta undervisning, som lämnas eleverna vid hr A:s högt ansedda institut. Särskildt lämnade de äldre eleverna prof på både långt hunnen teknik och god uppfattning.

För dramatiska och musikalska artisternas pensionsförening äger en soaré rum söndagen den 16 december kl. half 8 e. m. i Musikaliska akademien stora sal.

Programmet upptager »Marinettes små skålmstycken», Labiches kvicka vaudeville i Ernst Wallmarks översättning och med Aug. Södermans musik. Medverkande i detta stycke äro fru Hamrin samt hrr Hedlund och Nyblom. Därefter uppföres »Stackars flicka», komedi i en akt af Anna Wahlberg. Detta stycke uppföres vid detta tillfälle för första gången och spelas af fruarna Hartmann och Hamrin samt hrr Bäckström och Hedlund.

Sedan gifves »I skogen», operett i en akt af en amatör. Detta stycke har heller aldrig förut uppförts offentligt. Det är hållet i parodisk stil och kommer utan tvifvel att väcka uppmärksamhet. Det utföres af herrar och damer ur societeten. Sist gifves den gamla, alltid gärna sedda farsen »Picolet», hvars förmästa dragningskraft består däri, att de berömda skådespelerskorna hrr Georg Norrby och Knut Almlöf utföra sina gamla roller däri. De öfriga medverkande äro fru Ellen Hartmann och hr Nils Personne.

Kärleksbref från början af 1700-talet.

Ett stycke kulturhistoria, Idun delgifven af E. B.-m.

II.

Förra gången var det en ung man, som presenterade otroheten i nordn; denna gång är det den sköna, som börjar med »min bästa vän på jorden» och slutar med »jag tänker aldrig på eder». Blandningen af kärlek och rofvor, af citat ur psalmboken och små försök att upphetsa den »högtärade gode vännen» mot hans egen bror äro, liksom sötman i början och baskheten på slutet, rätt karaktäristiska. För inbillningen framstår Karl XII:s Sverige annorlunda än det ter sig bakom den lilla fiiken af dessa bref. Likväl, om man än så väl förstår, att i det lilla lifvet funnos småaktighet och snobberi så väl då som nu, har det sitt intresse att liksom se ett lefvande intyg därpå.

1.

Min högtärade gode och bästa vän här på jorden.

Hälsande med Gud den allrahögste till eder min lilla hjärtans vän i lifvet och intill döden. Förlåt mig, min lilla vän, att jag icke kommer efter eder begäring; men I vet väl själf, huru det kan vara. Gud låt mig lefva en liten tid, skall jag väl komma till eder, min lilla vän. I skriver, min lilla vän, att I hafver något besynnerligt att säga mig, men jag beder eder, min lilla gode vän, skrif mig det samma, som I vill säga mig. Så vill jag skrifa eder igen därmed Gud befalla.

Maria Gribnitz.

I äger mitt hjärta — det är icke mitt — så länge jag lefver. Lyckan kommer, lyckan går, den Gud älskar lyckan får. Gud gifve eder en god dag.

2.

Min högtärade gode vän Olof Påfvelson Enekvist är och blifver intill döden.

Jag underlåter och tillsäger min lilla vän min arfvedel uti huset så väl som indöma hvad mig tillkommer, om Gud skulle mig kalla emedan han är borta efter min död, och hvad mera mig tillkommer på min egen kondition och förtjänst, hvilket det är. — »60 d:lr Sölf:mt, som mig tillkommer, hvilket jag hafver af min vän bekommit 76 d:lr och 20 öre Sölf:mt 10 dukater och en guld-ring på 3 dukater och ett spänne på en dukat och en half, och annat mera. Dateradt d. 24 Juni.

Maria Hansdotter Gribnitz.

A:o 1701. Visby.

3.

Min högtärade gode vän och bästa själ på jorden. Emedan lägenheten sig så begifver, så kan jag icke med mindre få ord att jag skrifer eder, min högtärade gode vän, till om mitt tillstånd. Först

tackar jag Gud för min goda hälsa och sundhet och samtelig alla andra mina goda vänner; Gud låte mig få af eder det samma spörja igen, min lilla gode vän, hvilket mig af hjärtat kärt skall vara. Så låter jag min gode vän veta, att jag hafver fått en tunna tjära af den hustrun, som hafver bekommit de 16 öre. Käre min vän, hvad I gör, så köp mig något godt malt eller något korn, och om I viljen hafva något, så låt mig veta det i tid, så skall I det gärna bekomma. Vet nu, min käre vän, nu säga de allesammans, att I kommer hem igen med samma farkosten. Men låt se, min käre vän, att I håller eder bra, att våra ovänner icke skola få glädjas öfver oss. Bättre Gud, ty här är allt för många; men hvad är det mer? Gud är med oss, hvem kan vara emot oss. Käre min vän, skrif mig till hvad jag skall skrifa för en titel på det bref, som jag skall skrifa eder till Lars Jönsson. Nu intet mera denna gången, min gode vän.

Förbida då din lycka,
Min vän, tillfrids dig ställ,
Gud skall dig en gång rycka
Utur ditt sorgetjäll
Och dig med nåd bekröna
I en behaglig tid
Samt gifva dig till löna
Lust, löje, fröjd och frid.

Gud därmed befalladt, och jag förblifver eder goda vän så länge jag lefver och heter

Maria Gribnitz.

Datum Visby d. 2 Augusti A:o 1701.

Käre min vän, förlåt min ringa skrifvelse; detta brefvet är skrifvet i hastigheten.

Käre min vän, sänd mig ett annat signet; mitt är kommet bort. Detta bref till min högtärade gode vän Monsieur Olof Enekvist.

P. Min vän, sänd mig ett annat signet, mitt är kommet bort.

Utanskriften.

Detta bref till min högtärade gode vän Olof Enekvist.

4.

Min högtärade gode vän och bästa själ här på jorden.

Gud med oss och Jesum till hälsning. Hälsande med Gud den allra högste till eder min lilla vän och bästa själ, låter jag min gode vän veta, att jag hafver edert bref väl bekommit och därutaf förnummit eder goda hälsa och sundhet, hvilket är mig af hjärtat kärt. Nu låter jag eder, min högtärade gode vän och bästa själ veta, att jag hafver det allsammans bekommit, som I hafver sändt mig, hvilket jag tackar eder mycket vänligen för. Min gode vän skrifer mig till, att förtjänsten är icke mycken där nere och beder mig, att jag skall råda honom till det bästa. Det bästa råd, jag kan gifva eder, kära barn, tag Gud till hjälp och blifver där I är till den tiden, som vi med Guds hjälp hafva satt oss före. Kära min vän, var tålig för min skull, eljes hafver folket så mycket att säga, som I väl bäst själf kan tänka eller får mina ovänner mycken glädje. Kära mitt barn, frukta Gud och var tålig i din enslighet; gör som jag gör och var alltid vid ett godt mod.

Hvad hjälper oss att mycket sörja,
Hvad hjälper oss vårt pust och kval?
Hvad är att vi hvar morgon börja
Begråta sorger utan tal?
Ju mer vi sörje i vår nöd,
Ju större blir vårt sorgebröd.

Kära min lilla vän och bästa själ på jorden, hvad du gör så var tålig och sörj inte mera,

För du äst min utvalda vän,
Låt mig vara din igen!

Kära barn, hälsa alla goda vänner och eder käre svåger med. Min käre vän, I skrifer om rofvor och fljndror, det skall I gärna bekomma så fram jag kan få någon lägenhet här ifrån staden. Kära min vän, har I slitit uti fem år ondt, så slit det sjätte för min skull. Jag vill gärna slita ondt för eder en gång igen och

Min vän, frisk upp, låt sorgen fara,
Ditt kval i vädet slå!
Låt ej ditt hjärta vara
Nu mer bedröfvadt så,
Då han din sak med äran,
Som dig gör ängslan stor,
God utgång skall beskära,
Det mången nu ej tror.

Kära min vän, tänk aldrig i världen förgäter jag dig; glöm inte bort mig. Valet, min kära vän,

jag skall gömma eder många tusend kyssar, till dess I kommer igen med Guds hjälp, därmed Gud befalla och jag förblifver eder bästa vän så länge jag lever i världen.

d. 6 Augusti.

Maria Gribnitz.

P. S. Emedan jag hafver skrivit till eder, så vill jag icke förgäta eder kära moders välgärningar, som hon hafver bevisat mig, som jag icke noggsamt kan betacka henne för. Gud låte mig lefva den dagen, att jag kunde tjäna henne igen samt alla andra goda vänner.

5.

Minom högtärade goda vän.

Salutem.

Hälsande med Gud den allrahögste till eder min goda vän och bästa själ på jorden, låter jag min goda vän veta, att jag är vid en god hälsa. Gud låte mig detsamma spörja igen, hvilket mig af hjärtat kärt skall vara. Vidare låter jag min goda vän veta, att eder broders bröllop sker inte i höst, som jag hafver förstätt af eder kära moder och så väl af andra flere. Men han menar, att I skall göra honom den villighet att komma hem i höst. Kära min vän och bästa själ, lyd hvad du kan, men gör dem inte den villigheten för deras stora ords skull, som de hafva haft tillförne. Kära min vän, hvad I gör, så kom icke hem i höst förr än, om Gud vill, tillkommandes höst, så vill vi med Guds hjälp göra en ända därpå. Vidare min k. vän och bästa själ på jorden, så sänder jag eder 8 stigar fljndror. Rofvorna, som min vän har skrivit om, dem kan jag nu icke bekomma, och om jag kunde bekomma dem, så kan det icke vara förr än de fördärfvas. Käre min vän, hälsa alla goda vänner mycket från mig, och jag hälsar min goda vän många tusen goda nätter och goda dagar därmed Gud befalla.

Maria Gribnitz.

Wisby d. 25 Augusti 1701.

8 stigar Flynder skall Skeppar Staffan Rasmuson leverera eder. Detta bref till min högtärade goda vän Olof Påfvelson Enekvist, ankommande detta till handa Köpenhamn.

6.

Min goda vän och bästa själ!

Hälsande med Gud (o. s. v. lika föregående). Min lilla vän skriver mig till, att det är sådan slät tid där borta, men hade jag det vetat, som jag nu vet, Gud bättre, så hade jag aldrig skrivit eder till att I skulle blifva där i vinter, hvilket gör mig af allt hjärta ondt. Kära min lilla vän, nu är all min glädje försvunnen; jag går lika som jag skulle gå i jorden. Kära min vän och bästa själ, akta dig väl och se till att du kan komma hem med det snaraste. Vidare tackar jag min lilla vän för hans goda morötter och lök och pepparrot. Jag tror ännu Gud om godt. Gud bevare eder och mig från allt ondt. Hälsa alla goda vänner där — med Gud befallat, och jag förblifver eder bästa vän, så länge jag lever.

D. 16 Nov. samma år.

Maria Gribnitz.

7.

Hälsande med Gud den allrahögsta.

Salutem.

Emedan lägenheten sig så begifver, så låter jag eder veta, att jag edert bref väl bekommit hafver och därutaf förnummit eder goda hälsa, hvilket är mig af hjärtat kärt. Vidare låter jag eder veta och förnimma att vår vänskap är rent ute och förty jag hafver bedt Gud därom, att han skulle gifva mig hvad mig nyttigt är. Så hafver han ock gjort det, förty Gud vete hvad mitt hjärta var, sedan jag hafver haft ord för eder: det hafver varit som det hade varit bespändt med klofvar, därför hafver jag tagit Gud till hjälp och vill icke förse min lycka för eder skull, förty igenom eder skrivelses skull är det skedt, som I skref i Christians bref, att Gud visste huru det gick med eder på det sista. Kanske I fick gå med den stora hopen, därför tager eder Gud till hjälp. Kanske eder lycka kan vara bättre där än här, Gud vet hvad min lycka är! Vidare har eder broder Lars sändt mig sådana skymfliga ord, som att jag hafver ränt så mycket efter eder. Ack nej, I hafver icke varit mig så mycket kär! Han sände mig muntligt bud, att jag skulle inte bekymra mig om eder, förty I fick väl en hustru mig förutan, och jag

är väl en man med Guds hjälp eder förutan, som jag skall väl bevisa en gång. Därför tänk aldrig mer på mig, jag tänker aldrig på eder, förty om jag skönt ville, så är det så fatt med mig, att jag hafver en annan kär, och hela staden är full med det talet, att I hafver gifvit mig korgen. Därför om I skönt kommer, så bätar det inlet, ty jag hafver haft fästa med en min vän uti fyra mans närvaro, två präster och två andre gode män. Allt hvad edra saker anbelangar, som I hafver levererat hos mig, det skall allt vara tillstädes, antingen I vill att eder moder skall hafva dem eller det skall blifva till I kommer hem, så skriver mig till därom igen. Skrif snart, ty jag vet icke hur länge jag blifver här, och vidare säger jag eder att min broder skall hafva vårt hus, därför vet jag inte hvart jag tager vägen, om jag blifver på Gottland eller ej. Gud må veta mitt bästa, därmed Gud befalla.

d. 4 Februari.

Maria Gribnitz.

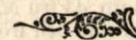
Anno 1702 Wisby.

P. Jag vill gifva eder en god lärdom: Gif aldrig någon flicka många goda ord ej heller många skänker och gåfvor, det tar aldrig god lag. Därför bed Gud, att han skall gifva eder en människa, hvars hjärta kan falla till eder och icke som mitt hafver varit, det vet Gud allena. Det kunde I väl se mången gång på mina gebärder. Tänk icke mer på mig, jag tänker aldrig på eder.

Innehållsförteckning.

Fru Kristina Larsson; af P. N. (Med porträtt). — Idyll; poem af Hjalmar Söderberg. — Kvinnliga apotekare; några personliga erfarenheter upptecknade för Idun af Kvinnlig elev. — Våra barns jultöcker af Lennart Hennings. — Kejsarinnan Haruko af Japan; af J. P. Yelander. (Med porträtt). — En varaktig julklapp åt de unga! — I juletid; berättelse af Hedvig Indebeton. (Forts.). — Literatur. — Ur notisboken. — Teater och musik. — Kärleksbref från början af 1700-talet; ett stycke kulturhistoria af E. B.-m. II. — Tidsfördrif.

Sidsfördrif.

Redigeras af Sophie Linge.

Bidrag mottagas med tacksamhet.

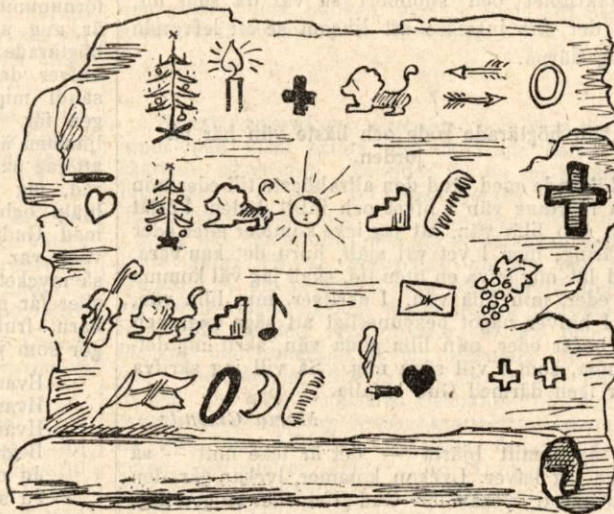
Charad-Logogryf.

Liten pilt till skogs skall vandra — Mor hon dog vid Vårfru-tid — Nu mitt första ger mitt andra Och en korg som står bredvid, Skynda liten, plocka kröser, Hjälp du får af grannas töser.

Länkar sju jag nu vill bryta Bilda däraf gåtor små. Knappast tror jag det skall tryta, För'n jag tjoget funnit på, Och det kan ju lagom vara; Många gåtor trötta bara.

Hvad är vägen, där om natten Häxeriet öfvas plär? Hvad af sol och luft och vatten, Fostras och en skönhet är. Hvad kan stålblank klinga fräta? Gudoms namn, nu bortglömdt re'n. Hvad man aldrig bör förgäta Lofvad än för länge sen. Hvad i vetenskapens skatter Vill den lärde dag och natt? Hvad som uti skilda trakter Odlarn i bekymmer satt. Hvad behöfves för att styra Statskepp som den minsta båt? Hvad den kallas som i yra Rusar utan mål framåt. Hvad som hammaren bör äga. Fågel som presenter bär. Fisksort som man plägar säga Vintertiden läckrast är. Hvad kan hus och hem förstöra? Hvad soldaten vara bör.

Egyptiska hieroglyfer.

Hvad som rika oss kan göra. Tempo hvari Pelle kör? Hvad på stor man helst vill lefva. Men hvad liten täckast är. Hvad de gamle eftersträffa. Läckerhet som masken tär. Hvad af drufvor man kan prässa. Namn i häfden flätadt in. Träd med vacker kransad hjässa. Hvad kan döfva själ och sinn'?

Nu jag tror vi räkna redan Tjoget, än ett par därtill, Och intresset är i nedan, Därför nu jag sluta vill.

B-i-o.

Palindrom.

Af sin lilla snälla mamma Gossen fick — en hand full russin? Nej, visst icke! Af mitt rättfram Han i stället fick ett dussin, Och som sedan, fint och färdigt, Skulle bli hans snille värdigt.

Men hvad gjorde göken? Lexan Glömde han på stund för leken. Ty han var vårt hela omvänt — Men han lurad blef på steken, Ty han fick sig sedan sätta Till hvad modern ville rätta.

Julgäta.

Begynnelse- bokstäfverna till hvarje figur bilda de erfoderliga konsonanterna Vokalerna måste man själf tege reda på.

Vokalförändringsgäta.

Med a förfärande Med e bedragande Med u underlätande Med å förbjudande Med ä utvidgande Med ö befriande.

C. C. S.

Charad.

Mitt första med tillägg af litet a Sprider i mörkret ljus. Mitt andra en hufvudsak god att ha, Isynnerhet utom hus. Mitt hela en sak, som rätt näpen är Och för damm mitt första ju skydda plär.

Lösningar.

Förvandlingsgätan: Björneborgarens marsch — Fänrikens märknadsminne: 1) burbref, 2) Jyväskylä, 3) Östersjön, 4) revolver, 5) Nagasaki, 6) estetik, 7) Blekinge, 8) obligation, 9) rhinoceros, 10) geranium, 11) Appeniner, 12) register, 13) ekbark, 14) nejonögon, 15) abedissa, 16) skadestånd, 17) Menelos, 18) aluminium, 19) regula di tri, 20) strykning, 21) Calderon, 22) hammare.

Namngäta: Gunilla; Gabriel, Augusta, Henning, Hyginus, Eulalia, Vilhelm, Mariana.

Enkla Eptösen: Falaska.

Logogryfen: Breda blick; Elba, Babel, drake, dike, black, bad, backe eller dal, balk, bild, dricka, bricka, blad, klar, Karl, klippa, 'Backs' blick, Abel, bark, eld, bila, Bie, ideal, labb, kabel, lack, bard, 'beck', bleck, bal, Balder, klabb, ekar, kil, rack, Dalia, bi, lie, ebb, lider, kli, adel, lek.

Sibylla.

HULTMANS Cacao & Chocolad

rekommenderas som den bästa och vitsordas på det varmaste af professorerna hrr Joh. Lang, Seved Ribbing, Nils O:son Gadde, C. J. Ask samt doktor Olof Moberg.